

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАКОНОДАВСТВО І ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

ID 6625

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	H7 Агроінженерія (магістр)	Назва освітньої програми	Агроінженерія (2025)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет інженерії машин, споруд та технологій (ФМТ)	Кафедра	Каф. автомобілів (АМ)

Викладач/викладачі

Марценко Наталія Степанівна, канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри автомобілів за сумісництвом, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	сформувати у здобувачів цілісне уявлення про аграрне право та аграрне законодавство, правове становище основних суб'єктів аграрних відносин, особливості договірного регулювання, забезпечення якості й безпеки сільськогосподарської продукції та продовольчої безпеки, а також механізми правового захисту і юридичної відповідальності у сфері аграрного виробництва.
Формат курсу	змішаний - курс, що передбачає лекції, практичні заняття та консультування для засвоєння матеріалу курсу та отримання практичних навичок з застосування отриманих знань.
Компетентності ОП	– загальні: ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння аспектів професійної діяльності; ЗК4. Здатність приймати обґрунтовані рішення; – фахові: ФК13. Здатність використовувати нормативно законодавчу базу з метою правового захисту об'єктів інтелектуальної власності, які розробляються та знаходяться в господарському обігу; ФК14. Здатність гарантувати екологічну безпеку у сільськогосподарському виробництві/
Програмні результати навчання з ОП	ПРН1. Володіти комплексом необхідних гуманітарних, природничо-наукових та професійних знань, достатніх для досягнення інших результатів навчання, визначених освітньою програмою; ПРН3. Знати, розуміти і застосовувати норми законодавства, що стосуються професійної діяльності; ПРН12. Проектувати конкурентоспроможні технології та обладнання для виробництва сільськогосподарської продукції відповідно до вимог споживачів та законодавства; ПРН19. Забезпечувати охорону інтелектуальної власності; ПРН21. Розробляти заходи з охорони праці в сфері сільськогосподарського виробництва відповідно до чинного законодавства.
Обсяг курсу	Очна (денна) форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 4; лекції — 28 год.; практичні заняття — 14 год.; самостійна робота — 78 год.; Заочна форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 4; лекції — 10 год.; практичні заняття — 8 год.; самостійна робота — 102 год.;

Ознаки курсу	Рік навчання — 1; семестр — 2; Обов’язкова (для здобувачів інших ОП може бути вибірковою) дисципліна; кількість модулів — 2;
Форма контролю	Поточний контроль: тестове опитування, захист практичних робіт Підсумковий контроль: залік
Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення	Етика професійної діяльності та основи педагогіки
Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення	проектор, інформаційні ресурси, методичне забезпечення в системі дистанційного навчання ID 6625

Лекційний курс

Годин
ОФЗО ЗФЗО

Тема 1: Аграрне право та аграрне законодавство: загальні правові категорії

1. Поняття та предмет аграрного права. Метод правового регулювання аграрних відносин.
2. Принципи аграрного права.
3. Поняття аграрних правовідносин, їх елементи та види.
4. Система аграрного права. Аграрне право як галузь права, юридична наука та навчальна дисципліна.
Співвідношення аграрного права з іншими галузями права.
5. Загальна характеристика аграрного законодавства.
6. Джерела аграрного права: Конституція України, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, внутрішні локальні акти, судова практика.
7. Міжнародно-правове регулювання аграрних відносин.

4 2

Тема 2: Правове становище суб'єктів аграрного права. Фермерські господарства

1. Поняття та класифікація суб'єктів аграрного права.
2. Особливості правового становища сільськогосподарських підприємств кооперативного та корпоративного типів та їх об'єднання.
3. Особливості правового становища найманих працівників та спеціалістів сільськогосподарських підприємств.
4. Поняття та юридичні ознаки фермерського господарства.
5. Порядок створення фермерського господарства.
6. Земельні правовідносини у фермерському господарстві.
7. Майнові правовідносини у фермерському господарстві.
8. Правове регулювання праці в фермерському господарстві.
9. Припинення діяльності фермерського господарства.

4 2

Тема 3: Сільськогосподарські кооперативи: особливості правового становища

1. Поняття та юридичні ознаки сільськогосподарських кооперативів.
2. Типи та види сільськогосподарських кооперативів, принципи їх діяльності.
3. Порядок створення та державної реєстрації сільськогосподарських кооперативів.
4. Право власності сільськогосподарських кооперативів. Статутний капітал та фонди

4 1

сільськогосподарського кооперативу.

5. Припинення сільськогосподарських кооперативів.

Тема 4: Особливості правового регулювання ведення особистого селянського господарства

1. Поняття та юридичні ознаки особистого селянського господарства.
2. Земельні правовідносини, що виникають у зв'язку з веденням особистого селянського господарства.
3. Майнові правовідносини за участю осіб, що ведуть особисте селянське господарство.
4. Права та обов'язки осіб, що займаються веденням особистого селянського господарства. Надання послуг у сфері сільського (зеленого) туризму.
5. Договірні відносини при веденні особистих селянських господарств.
6. Припинення ведення особистого селянського господарства.

4

1

Тема 5: Правове забезпечення виробництва якісної та безпечної сільськогосподарської продукції.

Правове забезпечення продовольчої безпеки

1. Поняття та основні ознаки якості та безпечності сільськогосподарської продукції.
2. Екологізація аграрного виробництва. Органічне сільськогосподарське виробництво та його правова регламентація.
3. Основи правового регулювання виробництва органічної сільськогосподарської продукції.
4. Продовольча безпека як об'єкт аграрно-правового регулювання.
5. Принципи забезпечення продовольчої безпеки України.
6. Продовольча незалежність. Класифікація загроз продовольчої безпеки. Індикатори та критерії продовольчої безпеки.

4

1

Тема 6: Особливості договірних відносин сільськогосподарських товаровиробників

1. Загальна характеристика договору у цивільному праві. Поняття договору.
2. Види договорів.
3. Категорія господарського (підприємницького) договору.
4. Зміст (умови) договору.
5. Укладення, зміна та розірвання договорів.
6. Поняття та особливості аграрно-правового договору.
7. Види договірних відносин у сільському господарстві.

4

2

Тема 7: Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства

1. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення аграрного законодавства.
2. Дисциплінарна відповідальність працівників сільськогосподарських організацій.
3. Майнова відповідальність за порушення аграрного законодавства.

4

1

4. Адміністративно-правова відповідальність за порушення у сфері аграрних правовідносин.
5. Кримінальна відповідальність за порушення у сфері аграрних правовідносин.

РАЗОМ: 28 10

Практичні заняття (теми)	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
Тема 1: Аграрне право та аграрне законодавство: загальні правові категорії	2	1
Тема 2: Правове становище суб'єктів аграрного права. Фермерські господарства	2	1
Тема 3: Сільськогосподарські кооперативи: особливості правового становища	2	1
Тема 4: Особливості правового регулювання ведення особистого селянського господарства	2	1
Тема 5: Правове забезпечення виробництва якісної та безпечної сільськогосподарської продукції. Правове забезпечення продовольчої безпеки	2	1
Тема 6: Особливості договірних відносин сільськогосподарських товаровиробників	2	2
Тема 7: Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства	2	1
	РАЗОМ: 14	8

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Як аграрне право впливає на інвестиційну привабливість сільського господарства?
Як співвідносяться національні аграрні норми та міжнародні стандарти?
Які тенденції розвитку аграрного законодавства у контексті євроінтеграції?
Які проблеми виникають при визначенні юридичного статусу фермерів як фізичних чи юридичних осіб?
Як захищаються права найманих працівників фермерських господарств у разі банкрутства господарства?
Які суперечки можуть виникати між членами фермерського господарства щодо майна?
Як регулюється спадкування прав на фермерське господарство?
Які проблеми пов'язані з доступом фермерів до державної підтримки та кредитування?
Як вирішуються конфлікти між членами кооперативу щодо управління та прибутку?
Які правові обмеження існують на об'єднання кооперативів в асоціації?
Як кооперативи взаємодіють із державними програмами підтримки?
Які проблеми виникають при ліквідації кооперативу та розподілі його фондів?
Правові проблеми при наданні послуг у сільському туризмі.
Як закон регулює можливість залучення сторонніх працівників до ОСГ?
Які труднощі виникають при припиненні діяльності ОСГ у випадку відчуження землі?
Які правові проблеми виникають при впровадженні стандартів органічного виробництва?
Як закон регулює контроль за якістю імпортованої сільськогосподарської продукції?
Які правові механізми забезпечення безпеки харчових продуктів на рівні постачання?
Які проблеми виникають у застосуванні міжнародних стандартів на внутрішньому ринку?
Як вирішуються спори між сторонами аграрно-правового договору?
Які особливості укладення договорів у разі участі кооперативів і фермерських господарств?
Як закон регулює договори на довгострокове постачання продукції?
Як закон регулює відповідальність за порушення у сфері екологічного виробництва?
Які проблеми існують у правозастосуванні щодо порушень правил безпечності продукції?

Інформаційні джерела для вивчення курсу

Рекомендована література

Законодавчі акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
6. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
8. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
10. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 04.07.2002 р. № 37-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>
11. Про колективне сільськогосподарське підприємство: Закон України від 14.02.1992 р. № 2114-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-12#Text>
12. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції: Закон України від 25.06.2009 р. № 1561-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1561-17#Text>
13. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
14. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
15. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>
16. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21.07.2020 р. № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>
17. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

Навчальна та наукова література:

18. Аграрне право : підручник / [Т. В. Курман (керівниця авт. кол.), Ю. Ю. Бакай, В. І. Гордєєв та ін.] ; за ред. Т. В. Курман ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 472 с.
19. Екологічне право : підручник / за ред. А. П. Гетьмана ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 1008 с.
20. Земельне право : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.
21. Аграрне право: навчальний посібник. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2020. 252 с.
22. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивільне право України. Частина загальна: підручник. Харків: ЕКУС, 2024. 568 с.
23. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивільне право України. Частина особлива: підручник. Харків: ЕКУС, 2025. 592 с.
24. Курман Т.В. Аграрне право і законодавство України: синергетичні засади й перспективи розвитку в умовах глобальних загроз. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А.П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т.В. Курман.

Харків: Юрайт, 2022. 576 с.

25. Гафурова О.В., Міхневич Л.В., Новак Т.С. Роль суб'єктів підприємництва у забезпеченні зайнятості населення в аграрній сфері (на прикладі агрохолдингів). Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». Випуск 87: частина 2. 2024. С. 172-177.
26. Чорна О.Ю., Сбітнева К.І. Дослідження особливостей та напрямів розвитку корпоративної соціальної відповідальності агрохолдингу в умовах воєнного часу. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2023. № 4 (280). С. 89–100
27. Бакай Ю. Ю., Гончаренко Я. А. Актуальні питання законодавчого забезпечення у сфері державної підтримки суб'єктів агробізнесу під час воєнного стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2023. С. 276-282.
28. Бакай Ю. Ю., Тітова В. І. Проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 11. С. 324-327.
29. Долинська М. С. До питання розширення видів принципів аграрного права. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 3. С. 179-182.
30. Ковальчук І. В., Курчин О. Г. Зарубіжний досвід правового регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 9. С. 112-114.
31. Марченко С. І. Правові проблеми державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення: монографія. Харків : Юрайт, 2020. С. 123-132.
32. Пачколіна В. А., Майор Ю. В., Селівьорстова М. Р. Особливості правового регулювання використання генетично модифікованих організмів у сільському господарстві. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 10. С. 328-331.
33. Покальчук М. Ю., Чорна В. В. Правові проблеми розвитку сільськогосподарської кооперації в умовах європейської інтеграції. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 10. С. 340-342.
34. Самсонова Я. О., Федюк В. В. Правове забезпечення діяльності аграрних холдингів в Україні: історичний аспект та проблеми сучасного стану. Право і суспільство. 2020. № 2(2). С. 18-24.
35. Туєва О. М. Актуальні правові питання державної підтримки органічного сільськогосподарського виробництва. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 8. С. 191-194.

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. ID:6625. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі . Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Зараховано
82-89	B	Зараховано
75-81	C	Зараховано
67-74	D	Зараховано
60-66	E	Зараховано
35-59	FX	Не зараховано
1-34	F	Не зараховано

Затверджено рішенням кафедри АМ, протокол №1 від «29» серпня 2025 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми д-р техн. наук, завідувач кафедри ТХ

Андрій БАБІЙ